

TALE

11. december 2006

Arrangement: Samråd om Glyptoteket
Åbent eller lukket: Åbent
Dato og klokkeslæt: 13. december 2006 kl. 12
Sted: Folketingets Kulturudvalg
Taletid:
Forv. antal deltagere:
Evt. andre forhold
ministeren bør være
opmærksom på:
Kontaktperson: Niels-Jørgen Nielsen

Ad Mogens Jensens spørgsmål L:

”Ministeren bedes kommentere vedlagte artikel i Information den 6. december 2006: ”Kulturministeren har vildledt i Glyptoteket-sag”, og herunder redegøre for

- Hvorfor ministeren har oplyst til Folketinget, at de italienske myndigheder har krævet den stjalne kulturarv på Glyptoteket udleveret, når den italienske undersøgelsesdommer Paolo Ferri, der er ansvarlig for efterforskning af sagen, fortæller at Italien blot har bedt om de danske myndigheders bistand i efterforskningen af sagen.
- Hvorfor de danske myndigheder har afvist at bistå de italienske myndigheder med opklaring af sagen om den stjalne kulturarv.
- Hvad ministeren vil gøre for at et statsstøttet museum som Glyptoteket overholder de etiske regler for stjålen kulturarv og tilbageleverer de stjålen kulturgjenstande.”

Jeg bliver nødt til at basere mine svar og udtalelser til Folketinget på de oplysninger, som er til rådighed. Jeg kan derfor ikke acceptere at blive beskyldt for at vildlede Folketinget, når det svar, som jeg gav i august i år faktisk var korrekt ud fra de på det tidspunkt givne oplysninger. Faktum i sagen er følgende:

- Kulturministeriet hører først nærmere om sagen mellem de italienske myndigheder på den ene side og Glyptoteket, Justitsministeriet og politimyndighederne på den anden side i sommeren 2006, hvor der kommer fokus på sagen i medierne. Kulturministeriet har således ikke afvist et samarbejde med de italienske myndigheder.
- I mit svar af 24. august 2006 på spørgsmål nr. S 6017 henviste jeg til en udtalelse, som jeg havde indhentet fra Glyptoteket, hvor museet redegjorde for sagens tidligere forløb. Jeg omtalte endvidere, at sagen i perioden 2001-2004 blev efterforsket af Københavns Politi, og at Justitsministeriet på baggrund af Københavns Politis vurdering meddelte de italienske myndigheder, at deres anmodninger ikke kunne imødekommes, idet sager om hæleri efter dansk ret forældes efter 10 år. Justitsministeriet havde forinden afsendelsen af svaret set det og godkendt det.
- Justitsministeriet har efterfølgende erkendt, at ministeriet har begået fejl – både i relation til sagens tidligere behandling og i forbindelse med deres bidrag til min besvarelse i sommer.

- Justitsministeriet vil nu tage kontakt til de italienske myndigheder og tage sagen op til fornyet vurdering.

Når så dette er sagt, så finder jeg, at samrådet er en god anledning til at vurdere den aktuelle situation i lys af Justitsministeriets seneste meddelelse vedr. behandlingen af de italienske myndigheders henvendelse om visse af Glyptotekets erhvervelser i løbet af 70-erne.

Som sagt er det nye, at Justitsministeriet erkender, at den tidligere fremstilling af henvendelsen fra de italienske myndigheder om såkaldt retshjælp og behandlingen af denne henvendelse ikke har været helt korrekt.

Jeg har forstået på Justitsministeriet, at der formentlig er sket en fejl i deres oversættelse af de omfangsrige dokumenter fra de italienske myndigheder, så der blev forkert fokus på beslaglæggelse af de omhandlede *genstande*. Efter en fornyet gennemgang af sagens dokumenter har jeg forstået, at det er Justitsministeriets opfattelse, at er der grund til også at vurdere, om der kan gøres yderligere i relation til bistand m.h.t. *documentation* for omstændighederne i forbindelse med erhvervelse af bestemte genstande.

Jeg har til Kulturudvalget og ordførerne fremsendt dokumenter fra de italienske myndigheder, som Kulturministeriet har modtaget fra Justitsministeriet. Orienteringen er af fortrolig karakter under hensyn til, at dokumenterne indgår i en verserende straffesag. Dokumenterne viser, at det formentlig ikke har været en helt ukompliceret sag at tage stilling til for politimyndighederne. For den gode ordens skyld skal jeg under henvisning til presseomtalen gentage, at mit tidligere svar fra august måned indeholdt et referat af oplysninger, jeg havde modtaget fra Justitsministeriet vedr. bl.a. beslaglæggelse af genstande, men at svaret ikke indeholdt en direkte sammenkædning af dette forhold med konstateringen af Justitsministeriets afvisning af sagen på grund af forældelse.

Det nye er endvidere, at Justitsministeriet tilkendegiver, at der kan være anledning til at foretage en ny vurdering af spørgsmålet om retshjælp, og at man vil rette henvendelse til Italien om disse forhold.

Det gamle – og allerede velkendte – forhold er den omstændighed, at Glyptoteket tidligere har oplyst, at museet i 70-erne foretog visse erhvervelser, som man i dag ikke ville have foretaget under hensyn til genstandenes uafklarede fortid.

Jeg har i mit tidligere svar tilkendegivet, at det må være op til Glyptoteket selv at vurdere, hvilken holdning, der skal indtages over for erhvervelser af denne karakter, når disse erhvervelser anfægtes. Denne holdning har jeg principielt set stadig, men jeg vil gerne sige det helt utvetydigt, at jeg forventer, at Glyptoteket udviser en åben holdning og indgår i et konstruktivt samarbejde med de relevante myndigheder. Det er en uacceptabel situation, at en institution, der modtager så stort et statsligt tilskud som Glyptoteket, lukker sig om sig selv og ikke vil redegøre for deres samlinger og forhold vedrørende erhvervelsen, når der sås tvivl om lovligheden heraf.

Der foreligger også unægtelig en særlig situation, når Justitsministeriet ikke længere mener at kunne henvise til en forældelse af et strafansvar. Jeg synes, at denne nye situation giver anledning til, at Glyptoteket går i en tæt kontakt til de italienske myndigheder med henblik på at finde en løsning på de spørgsmål, som disse myndigheder

ønsker at rejse. En sådan handlemåde må helt klart være i Glyptotekets – og hele det danske museums svæns – interesse.

Jeg anser det derfor som sagt som en selvfølge, at Glyptoteket er åben over for et samarbejde med de italienske myndigheder - såvel faglige som politimæssige - og det er da også mit indtryk, at det er en holdning, som Glyptoteket også har. Der skal nu etableres nye kontakter, og Kulturministeriet vil naturligvis følge denne udvikling med stor opmærksomhed.

Helt generelt kan jeg sige, som jeg også havde lejlighed til på et samråd i Kulturudvalget i oktober måned i år, at jeg går stærkt ind for, at vi skal være med til at bekæmpe den handel med kulturgenstande, som er baseret på krænkelse af de beskyttelsesordninger, som mange lande, og jo også Danmark har.

Som bekendt udsendte jeg i august i år hyrdebrev til relevante institutioner og organisationer med opfordring til at følge de etiske regler for erhvervelser af kulturgenstande, der er udformet af UNESCO og den internationale museumsorganisation ICOM. Denne opfordring har den vigtige pointe, at vi naturligvis alle sammen skal gøre os umage med at forebygge, at skaden indtræffer, og at krænkelsen af et lands beskyttelsesordning finder sted.

Helt konkret er det i museumslovens § 33, der trådte i kraft i 2002 som led i forberedelsen af vores tiltræden af Danmarks tiltræden af UNESCO's 70-konvention i 2003, bestemt, at de museer, der er omfattet af loven, ikke må erhverve genstande, der er udført fra et andet land i strid med dette lands lovgivning og forholdet er omfattet af en international overenskomst, som er tiltrådt af det pågældende land og Danmark. Det bestemmes endvidere i § 33, stk. 2, at skulle sådanne erhvervelser forekomme, skal der finde tilbagelevering sted i overensstemmelse med den internationale overenskomst.

Men i de tilfælde, hvor det efterfølgende konstateres, at skaden er sket, og kulturgenstanden faktisk befinder sig i andre lande, bliver sagen nu engang mere kompliceret, idet vi i givet fald kommer ind på spørgsmålet om en egentlig juridisk regulering af borgernes retsstilling i denne forbindelse.

Det er jo nu engang sådan, at et lands lovgivning som udgangspunkt kun gælder og kan håndhæves i det pågældende land. Hvis der skal ske noget andet kræver det særlige juridiske skridt, evt. i forbindelse med gennemførelse af internationale konventioner. Det har vi som nævnt nu gjort fremadrettet med museumsloven. Men for så vidt angår forhold, der har fundet sted i 70'erne, er den juridiske situation nu engang mere kompliceret – også selvom der i disse år bredte sig en forhøjet etisk standard i den internationale museumsverden.

Som bekendt er det i øjeblikket også under overvejelse, om Danmark skal ratificere UNIDROIT-konventionen, der fremadrettet vil give os et udvidet juridisk grundlag for at gribe ind i sager, hvor andre landes kulturarv befinder sig her i landet i strid med andre landes beskyttelseslovgivning.

På samrådet i Kulturudvalget den 5. oktober i år redegjorde jeg for nogle af de komplicerede problemstillinger, der er forbundet med en eventuel dansk ratifikation af UNIDROIT-konventionen. Jeg lovede ved denne lejlighed Kulturudvalget en orientering i løbet af foråret 2007 om problemstillinger og tidshorisonter for arbejdet. Siden samrådet i oktober har der været yderligere kontakt til Justitsministeriet om sagen, og der er aftalt en møderække.

Jeg vil gerne gå så langt som at sige, at det er vores arbejdshypotese, at Danmark bør ratificere UNIDROIT-konventionen medmindre den videre analyse viser, at der er afgørende hensyn, der taler imod. Men det er altså ikke noget, der lige kan gøres i en håndvending, hvis der skal være hold i det danske retsgrundlag for ratifikationen.

Når alt dette er sagt, vil jeg gerne gentage, at jeg forventer, at Glyptoteket når frem til en forståelse med de relevante myndigheder, så denne sag kan afklares.

Ad Elsebeth Gerner Nielsens spørgsmål M:

”Ministeren bedes gennemgå, i hvilket omfang Glyptotek-problemstillingen kan formodes at have relevans for andre større offentlige og private samlinger i Danmark og tilkendegive, hvilke hovedelementer en evt. langsigtet løsning på et sådant problem kunne bestå af, herunder kort gennemgå, hvilke internationale initiativer og hvilke nationale initiativer ministeren er bekendt med til imødegåelse og løsning af problemet.”

Hvad angår Glyptotekets erhvervelse af genstande i løbet af 70-erne set i forhold til andre større offentlige og private samlinger i Danmark vil jeg gerne skelne mellem, hvad der er foregået tidligere, og hvad vi bør søge at undgå i fremtiden.

For så vidt angår det fremadrettede – nutiden og fremtiden – har vi i som bekendt 2003 tiltrådt UNESCO's 70-konvention om hindring af ulovlig handel med kulturværdier. Som led i forberedelsen af denne ratifikation blev der med virkning fra 2002 indføjet § 33 i museumsloven, hvor der stilles krav til de museer mv., der er omfattet af loven i forbindelse med nye erhvervelser af genstande til samlingen. Det er således i § 33 bestemt, at et museum ikke må erhverve en genstand, såfremt genstanden er udført fra et andet land i strid med dette lands lovgivning, og at genstanden skal tilbageleveres, hvis reglen er overtrådt.

Som jeg også har fortalt Folketinget under samrådet den 5. oktober 2006 i Kulturudvalget, har Kulturministeriet sammen med Justitsministeriet iværksat en undersøgelse af de juridiske problemstillinger, der knytter sig til overvejelserne om en dansk tilslutning til UNIDROIT-konventionen, som udbygger 70-konventionen. Som jeg nævnte under besvarelsen af spørgsmål L er det vores arbejdshypotese, at Danmark bør ratificere UNIDROIT-konventionen medmindre den videre analyse viser, at der er afgørende hensyn, der taler imod. Som sagt vil jeg som lovet i foråret 2007 fremsende en orientering til Kulturudvalget om problemstillinger og tidshorisonter for arbejdet.

Inden for EU har vi allerede et regelsæt, der giver rammer for bistand i tilfælde af at en kulturgenstand ulovligt er fjernet fra et andet EU-medlemsland. Disse regler indeholder blandt andet bestemmelser om de tilfælde, hvor tilbagelevering skal finde sted. Der er det særlige forhold i forbindelse med disse regler, at anvendelsesområdet er begrænset blandt andet ved fastsættelse af værdigrænser for de genstande, der dækket af ordningen.

Og endelig har jeg tidligere udsendt hyrdebrev til landets museer og relevante repræsentanter for handlen med kunst- og kulturgenstande, hvori jeg henstiller til skærpet opmærksomhed omkring forebyggelse af illegal handel med kulturværdier.

For så vidt angår fortiden er det Kulturministeriets indtryk, at det i al væsentlighed kun er Glyptoteket og Davids Samling, som har gjort erhvervelser på områder, hvor problemstillingen om en mulig ulovlig udførsel fra et andet land har været aktuel.

Jeg vil naturligvis drage omsorg for, at konkrete sager – som vi måtte få kendskab til – også fremover bliver undersøgt til bunds og behandlet med den opmærksomhed, som vi har forpligtet os til i henhold til de internationale konventioner.

Med hensyn til de statslige museer og samlinger vil jeg insistere på, at man i tilslutning til de løbende genstandsundersøgelser er opmærksom på mulige problemstillinger omkring de forhold, hvorunder genstandene i sin tid er erhvervet.

Jeg anser det dog umiddelbart for den mest hensigtsmæssige anvendelse af kulturinstitutionernes ressourcer, hvis disse kan sættes ind ved undersøgelse af evt. konkrete sager, der måtte blive rejst i forbindelse med kulturgenstande, som blev stjålet eller ulovligt udført fra deres oprindelsesland.